

HÜKÜMLÜLERİN DENETİMİNDE VE TOPLUMA KAZANDIRILMASINDA YENİ BİR YÖNTEM OLARAK ELEKTRONİK İZLEME

*Electronic Monitoring as a New Method for Supervision and
Resettlement of Offenders*

Nilay PEKEL ULUDAĞLI*

ÖZET

Hapis cezasına alternatif yaptırımların önemli bir bileşeni olan elektronik izleme, tüm dünyada giderek tercih edilen bir infaz aracı olmuş; ülkemizde de uygulanabilirliği değerlendirilmeye başlamıştır. Hükümlülerin toplum içinde etkin bir şekilde denetlenmelerini sağlaması ve hapis cezasına göre daha az maliyetli olması tercih edilmesinde belirleyicidir. Toplum ve devlet açısından sağladığı yararların yanı sıra ilgili literatür hükümlü ve mağdur açısından da önemli yararlar sağladığı ortaya koymaktadır. Beklenen yararların sağlanabilmesi için elektronik izleme altına alınacak hükümlülerin doğru tespit edilmesi oldukça önemlidir. Bu kapsamda elektronik izleme programlarının amaçları dikkatli olarak seçilmeli ve bu doğrultuda hangi hükümlülerin elektronik izleme altına alınacağına karar verilmelidir. Amaç ve kapsamın belirlenmesi elektronik izlemenin başarısı açısından oldukça önemli gözükmektedir. Elektronik izlemenin, yeniden suç işleme üzerindeki etkisi henüz tartışmalı olmakla birlikte yeniden toplumsallaşmaya izin vermesi, iyileştirme çalışmalarına destek olması, mağduru korumasına yardımcı olması gibi yararları göz önünde bulundurulduğunda önemli ve

* Dr, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Şube Müdürü (pekelnilay@yahoo.com).

yenilikçi bir yöntemdir. Bununla birlikte elektronik izlemeye sadece bir araç olduğu unutulmamalıdır.

Anahtar Sözcükler: Elektronik izleme, hükümlü, alternatif yaptırımlar, suç, denetim.

ABSTRACT

Electronic monitoring as an important component of alternative sanctions is increasingly preferred as enforcement instrument around the world. Also its applicability have been evaluated in our country. Electronic monitoring is preferred since it is more cost effective than imprisonment and provides to effective supervision for offenders in community. Besides it is beneficial to community and state, also relevant literature have indicated that it provides to important advantages to offender and victim. Correct selection of offenders who will be monitored is very important in order to provide to expected benefits. Therefore aims of electronic monitoring programmes should be delicately specify, and accordingly which offenders will be included in electronic monitoring program should be decide. The determination of aims and content is seems very important in terms of achievement of electronic monitoring. In considering benefits of electronic monitoring such as opportunity for resocialization, support to treatment and protection of victim, it is an important and innovative method as well as the effects of electronic monitoring on recidivism are controversial yet. Also the notion that electronic monitoring is only an instrument should be kept in mind.

Keywords: Electronic monitoring, offender, alternative sanctions, crime, supervision.

GİRİŞ

Dünyada birçok ülkede suç ile ilgili istatistiklerde artış görülmesi hükümetleri, hem hükümlülerin toplum içinde daha etkin yönetilerek toplumun korunması hem de hapis cezasına alternatif olarak daha uygun maliyetli yöntemler bulunması amacıyla yeni arayışlara götürmüştür. Aynı zamanda cezaevinde uzun süre bulunmanın toplumsal yaşamla bağları zayıflatması ve cezaevi ortamında bulunmanın suçluluğu pekiştirmesi de bu arayışı güçlendirmiştir. Bu kapsamda elektronik izleme, hükümlülerin

toplum içinde daha etkin denetlenmesine imkan vermesi, yeniden toplumsallaşmaya yardımcı olması ve cezaevine göre daha az maliyetli olması sebebiyle dünyada giderek tercih edilen bir yöntem olmuştur¹.

Ülkemizde de 2011 yılında 2.887.798 kamu davası açılmış olup²; 2012 yılı Mayıs ayı verilerine göre 136.272 kişi denetimli serbestlik altında; 125.100 kişi ceza infaz kurumlarında bulunmaktadır³. Ceza infaz sistemi içindeki rakamlardaki artış, yeniden suç işlemenin önlenmesi amacıyla yeni çalışma ve yaklaşımların ele alınmasına neden olmuştur. Bu kapsamda ülkemizde, dünyada da son yıllarda oldukça popüler olan elektronik izleme sisteminin uygulanabilirliği, kapsamı, hukuksal yönü değerlendirilmekte; bu kapsamda çalışmalar yürütülmektedir⁴. Bu makalede elektronik izleme sisteminin kullanımı, hükümlüler üzerindeki etkileri, sisteme geçişte ve uygulamada göz önünde bulundurulması gereken hususlar tartışılacaktır.

Elektronik izleme teknolojileri, hükümlülerin toplum içindeki denetimlerini arttırabilmeye imkan veren bilgi toplama araçlarıdır. Elektronik izleme çok çeşitli sistem ve bu sistemlerin bileşenlerini kapsayan genel bir terimdir. Bir hükümlü elektronik izleme programına alındığında, elektronik iletilen bir kelepçe (genel olarak kol saatine benzemektedir) ayak ya da el bileğine takılarak, her hükümlü için ona ait bir sinyal belirlenmektedir. Bu sinyal ile hükümlünün toplum içinde bulunduğu yerin kayıtları sağlanmakta ve merkezi izleme istasyonuna iletilmektedir. Böylelikle hükümlünün evinde kalması, belirli bir yerde bulunmasının yasaklanması gibi önceden belirlenmiş koşulları ihlal edip etmediği belirlenerek denetim çalışmalarının etkinliği arttırılabilmektedir. Konutta infaz programlarında genellikle hükümlülerin 24 saat boyunca evde kalmaları yerine çalışma, eğitimine devam etme, iyileştirme çalışmalarına katılma gibi nedenlerle dışarı çıkmalarına izin verilmektedir⁵.

Elektronik izlemenin kullanımında üç temel neden bulunmaktadır. Bunlardan ilki tutuklamadır. Elektronik izleme bireylerin belirlenen bir

¹ Albrecht, 2009; Marklund ve Holmberg, 2009 s.42.

² Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü, 2012.

³ Ceza ve Tevkifleri Genel Müdürlüğü, 2012.

⁴ Adalet Bakanlığı, 2011.

⁵ Crowe ve ark., 2002; Dodgson ve ark., 2001; National Law Enforcement and Corrections Technology Center, 1999; Renzema ve Mayo-Wilson, 2005 s.220.

yerde kalmalarını sağlamak üzere kullanılabilir. Örneğin tutukluluk süresinin konutta geçirilmesi programlarında hükümlülerin belirlenen saatlerde evde kalmaları gerekmektedir. Bu kullanım elektronik izlemenin ilk kullanıldığı alanlardan biridir ve tüm dünyada oldukça popüler hale gelmiştir. İkinci alan sınırlamadır; elektronik izleme hükümlülerin yasaklanan alanlara girmemelerini ya da müşteki, olası mağdur ya da suç ortağı gibi belirli kişilere yaklaşmalarını sağlamak için kullanılmaktadır. Son alan ise yoğun gözetim altında tutulmadır. Bu uygulamada kişinin hareketleri sınırlanılmadan, sürekli olarak izlenebilmektedir. Bu uygulama genellikle cinsel suçlular için tercih edilmektedir⁶.

Elektronik izleme, kurumlar tarafından çok çeşitli amaçlarla kullanılabilir. Bunlar arasında; “kamu güvenliği (ör. cezaevinden salıverilen yüksek riskli hükümlülerin daha yoğun gözetim altında tutulmaları; aile içi şiddet ya da cinsel saldırı mağdurlarına, olayın failleri yaklaştığında mağduru uyarılması gibi mağduru güvenliği), hükümlülerin denetim çalışmalarını güçlendirmek, hükümlülerde davranış değişikliğini desteklemek ve iyileştirme çalışmalarında başarıyı arttırmak, yeniden suç işlemeyi azaltmak, ceza infaz kurumu mevcudunu azaltmak, ıslah çalışmalarını daha ekonomik olarak sağlamak, hükümlüyü sorumlu kılmak (hükümlülerin kendi cezalarının infazında etkin rol ve sorumluluk almalarını ve sürecin bir parçası olmalarını sağlamak), ilk kez suç işlemiş düşük riskli hükümlüleri, cezaevinde ciddi nitelikte suç işlemiş hükümlülerden uzak tutmak, hükümlünün yeniden sosyalleşme sürecine yardımcı olmak (aileleri ile bağlarını sürdürmelerine ve çalışmalarına imkan tanınması), hükümlüyü davranışları nedeniyle cezalandırmak” bulunmaktadır⁷.

Crowe ve arkadaşları⁸ elektronik izlemenin çok çeşitli amaçlarla kullanılabilirle birlikte, bu tür cihazların kullanılmasının temel amacının “kamu güvenliği” olması gerektiğini ileri sürmüşlerdir. Bu nedenle elektronik izlemenin hangi karar türlerinde, hangi sanık ya da hükümlüler için, hangi hedefle kullanılacağına karar verilmesinde oldukça dikkatli olunması gerektiğini belirtmişlerdir. Her teknik ya da program, her kurum ya da ülke için doğru bir seçim olmayabilir. Söz konusu tercih, kurumun

⁶ Black ve Smith, 2003.

⁷ Crowe, 2002 s.130-131; Crowe ve ark., 2002; Gainey ve ark., 2000 s.734; Mainprize, 1996.

⁸ Crowe ve ark., 2002.

değerlerine, vizyonuna ve misyonuna tam olarak uymalıdır. Açıkça belirlenmiş bir amacın olmaması, süreç içerisinde farklı yollara yönelme açısından oldukça büyük bir risk oluşturmaktadır. Bu nedenle programın amacında kapsam dahiline alınmak istenmeyen durumlar açıkça belirtilmelidir. Örneğin çocuk hükümlülerin elektronik olarak izlenmelerinin temel amacı, onları cezalandırmaktan çok olumlu davranış değişikliğini güçlendirmekse, daha doğru ve uygun kararlar verilmesini temin etmek amacıyla programı tanımlayan ilgili mevzuatta bu ayırım açıklanmalıdır. Aynı zamanda oldukça iddialı ya da çatışan hedefler, uygulamada bazı sorunlara neden olabilmektedir. Örneğin bir program, hükümlülerin teknik ihlallerinden sorumlu tutulmalarını (ya da cezalandırılmalarını) hedeflerse ve aynı zamanda yeniden suç işleme oranlarını azaltmayı umarsa, iki hedef çatışabilir. Elektronik gözetim araçları ile geleneksel gözetime göre teknik ihlalleri tespit etme olasılığı daha fazla olduğu için yeniden suç işleme oranları artabilir. Bu tür durumlarda kısa ve uzun süreli hedefler belirlemek yararlı olabilir.

Renzema ve Mayo-Wilson⁹ ise elektronik izlemenin cezaevlerinin kalabalık oluşu, cezaevlerinin mali boyutu gibi nedenlerle ya da yeterince değerlendirilmeden kullanılması yerine açık olarak tanımlanmış ve gerçekçi amaçlarla daha mantıklı bir yaklaşımla kullanılması gerektiğini belirtmişlerdir. Örneğin elektronik izleme, kanıt toplama sürecini kolaylaştırmak (elektronik izleme teknolojileri, hükümlünün hangi saatte nerede bulunduğu bilgisini verebilmektedir), toplumun karşı karşıya olduğu riski azaltmak için yüksek riskli hükümlülerin hapis altına alınma süreçlerini hızlandırmak, suça neden olan ilişkilerin önünü kesmek gibi amaçlarla da kullanılabilir.

1. Kullanılan Teknolojiler

Elektronik izleme ilk olarak 1964 yılında Harvard Üniversitesi Psikoloji Deneyleri Bilim Komitesinden Dr. Ralph Schwitzgebel tarafından Boston, Cambridge ve Massachusetts'de yürütölen araştırma uygulaması kapsamında, şartlı salıverilmeden yararlanan, zihinsel rahatsızlığı olan kişiler ile araştırma gönüllülerinin 400 metrelik bir mesafe içinde nerede olduklarını izlemek amacıyla kullanılmıştır. Bu ilk uygulamada yaklaşık 1 kg

⁹ Renzema ve Mayo-Wilson, 2005 s.232.

ağırlığında taşınması zor, büyük, günlük yaşamda takması pratik olmayan cihazlar kullanılmıştır¹⁰.

Ardından, 1980'lerin başında Amerikalı bir hakim Örümcek Adam çizgi filminden ilham alarak bir firmadan hükümlülerin giymesi için uygun bir elektronik izleme kelepçesi geliştirmelerini istemiştir. Elektronik kelepçenin 1984 yılında Florida'da ilk kullanılmasından sonra giderek sayısı artmıştır. Bu ilk nesil elektronik izleme sistemleri oldukça sınırlı bir veri ve bilgi sağlamıştır. Örneğin kişinin evinde bulunup bulunmadığı tespit edilmekle beraber, kişinin evinde bulunmaması halinde nerede olduğu konusunda bilgi sağlanamıyordu. Ancak birkaç yıl sonra teknik bu engel ortadan kaldırılarak 1990'lı yılların başında ikinci nesil elektronik izleme sistemleri kullanılmaya başlanarak, coğrafi açıdan kesin olarak yer belirleyen izleme sağlanabilmiştir¹¹.

Günümüzde elektronik izleme konusunda radyo frekans, uydu takibi, ses doğrulama, biyometrik doğrulama, uzaktan alkol takibi, kontakt kilitleme araçları, mağdur koruma teknolojileri kullanılmaktadır. Bu teknolojiler arasında dünyada en fazla tercih edilen radyo frekans sistemidir. Radyo frekans sistemi ABD, Avusturya, Belçika, Danimarka, Estonya, Fransa, Hollanda, İngiltere, İskoçya, İspanya, İsveç, İrlanda, Lüksemburg, Norveç, Polonya, Portekiz; ses doğrulama Hollanda, İngiltere, Katalonya (İspanya); uydu takip sistemi ABD, Almanya, Estonya, Fransa, Hollanda, İngiltere, İrlanda ve İspanya; uzaktan alkol takibi ise Avusturya, Danimarka, Hollanda, İsveç, İsviçre, Katalonya (İspanya) ve Norveç'te kullanılmaktadır¹².

Elektronik izleme araçları farklı fonksiyonlara sahiplerdir ve her aracın kapasitesi, amaçları ve sınırlılıkları anlaşılabilir olarak kullanılmalıdır. Radyo frekans teknolojisi, kişinin oturduğu alandan ayrılıp ayrılmadığını belirlemede kullanılmaktadır ve uydu takip sisteminden daha ekonomiktir. Ancak kişi oturduğu yerin dışında bulunduğu, hükümlünün nerede olduğunu belirleyememektedir. Uydu takip sistemi ise aktif, pasif ve hibrid olarak üçe ayrılmaktadır. Aktif uydu takip sistemi önceden tanımlanmış,

¹⁰ Black ve Smith, 2003; International Association of Chiefs of Police, 2008; Mainprize, 1996.

¹¹ Black ve Smith, 2003; Mainprize, 1996.

¹² Albrecht, 2009; Hucklesby, 2009; Pinto ve Nellis, 2011; Wennerberg ve Pinto, 2009.

hükümlünün bulunması ya da bulunmaması gereken yerler temelinde kişinin hem evinde hem de toplum içindeki hareketlerini sürekli olarak izleyen bir teknolojidir. Kişinin bulunmaması gereken yerlere girmesi durumunda, bu durum izleme merkezi tarafından derhal tespit edilmektedir. Uydu takip sisteminde daha az sıklıkla kullanılan bir diğer teknoloji pasif uydu takibidir. Bu sistemde hükümlünün durumunun anlık olarak takip edilmesi yerine, hükümlü hakkındaki bilgiler günlük olarak rapor edilmektedir. Bu teknoloji ihlal durumunu anında tespit edememekle birlikte, aktif uydu sisteminden daha ucuzdur. Aktif uydu takip sistemi personelin aktif izlemesini gerektirdiği için daha fazla personel gücü gerektirmektedir. Hibrid uydu takip sistemi ise hükümlü önceden tanımlanmış koşulları ihlal ettiğinde (ör. girmemesi gereken bir alana girdiğinde) pasif moddan aktif moda geçen ve izleme merkezine aynı anda uyarı gönderen takip sistemidir. Uydu sisteminde hükümlünün nerede olduğu, ne kadar süre kaldığı vb. konularda elde edilen çok fazla miktardaki verinin nasıl ele alınacağı önemli bir sorundur¹³.

Elektronik izlemede çok çeşitli teknolojiler kullanılabilmele beraber, kullanılan teknolojinin etkililiği uygulamadan sonra nasıl ölçüldüğüyle ilgilidir. Bu nedenle elektronik izlemenin uygulanmasında insan faktörü göz ardı edilmemelidir. Teknolojinin rolü bilgi oluşturmaktır, önemli olan bilginin nasıl kullanılacağına karar verilmesidir. Bu yönde makul bir politika ve programlara ilişkin açık amaçlar belirlemeden ve ihlal durumları tanımlanmadan elektronik izlemeye dayalı bilgi toplanmasının çok fazla yararı bulunmamaktadır. Bu tür durumlarda elektronik izleme programlarının başarısı oldukça azalmaktadır¹⁴.

Crowe ve arkadaşları¹⁵ ceza adalet sisteminin, elektronik izleme endüstrisini şekillendirebileceğini; çoğu zaman keşfedilen elektronik bir cihazın, bir ihtiyaçta kullanıldığını; bunun yerine ceza adalet sisteminin ihtiyaçlarını tanımlayarak, elektronik izleme endüstrisinden bu ihtiyacı karşılayabilecek teknoloji ve yöntemleri üretmelerinin talep edilmesinin daha yararlı olacağını belirtmişlerdir.

¹³ Albrecht, 2009; Hucklesby, 2009; International Association of Chiefs of Police, 2008; Verhoeff, 2007.

¹⁴ Crowe, 2002 s.131.

¹⁵ Crowe ve ark., 2002.

2. Elektronik İzlemenin Yararları

İlgili literatürde elektronik izlemenin toplum, hükümlü, mağdur ve devlet olmak üzere dört farklı açıdan önemli yararlar sağladığı ileri sürülmüştür. Öncelikle elektronik izleme hükümlülerin toplum içinde denetim altında tutulmaları ve toplumun korunması açısından klasik denetim yöntemlerine göre daha etkilidir. Bu kapsamda elektronik izleme toplumsal açıdan mağduru korumasında önemli bir araçtır¹⁶.

Hükümlülerin elektronik izleme altında tutulmasının devlete önemli mali tasarruf sağladığı birçok ülkede rapor edilmiştir. Elektronik izleme, cezaevine göre daha ekonomiktir. Aynı zamanda hapis cezasına önemli bir alternatif olduğu için ceza ve tutukevlerindeki kalabalıklaşmayı azaltmaktadır. İngiltere'de konutta infaz kapsamında elektronik izlemenin günlük maliyetinin, cezaevinden 70 pound daha ucuz olduğu bulunmuştur¹⁷.

Elektronik izlemenin hükümlü açısından da birçok sosyal yararı bulunmaktadır. Konutta infaz ya da belirli saatlerde evde olma kararları ile birlikte verilen elektronik izleme uygulamaları hükümlülerin aileleri ile daha fazla yakınlık kurmaları, işe ya da eğitime devam etmeleri nedeniyle rehabilitasyonlarına yardımcı olmaktadır. Aynı zamanda elektronik izleme altında uygulanan rehabilitasyon programlarının, ceza infaz kurumlarında gerçekleştirilen rehabilitasyon programlarına göre daha etkili olduğu rapor edilmiştir. Elektronik izleme cihazını taşıma hükümlü üzerinde psikolojik bir baskı oluşturmakla birlikte, hapsedilmesinin olumsuz psikolojik etkilerini de ortadan kaldırmaktadır¹⁸.

Elektronik izleme hükümlülerin kontrollü bir şekilde yaşamlarına dönmelerini; böylelikle yapılandırılmış bir gün içinde iş, eğitim, aile ve topluma ulaşmalarını sağlayarak suça neden olan davranışlarını değiştirmelerine yardımcı olmaktadır. Elektronik gözetim altındaki hükümlülerin eğitimlerine ya da çalışmaya devam edebilmeleri, aile ve ev ortamında olmaları, onların toplumla yeniden ilişki kurmalarına yardımcı olmakta, bu durum ise yeniden suç işleme risklerini azaltabilmektedir¹⁹.

¹⁶ Birkett, 2007; Hucklesby, 2009.

¹⁷ Birkett, 2007; House of Commons Committee of Public Accounts, 2006; National Law Enforcement and

Corrections Technology Center, 1999.

¹⁸ Black, Smith 2003; House of Commons Committee of Public Accounts, 2006.

¹⁹ Birkett, 2007; House of Commons Committee of Public Accounts, 2006.

3. Dünyada Kullanımı

Elektronik izleme; 1990'lı yıllardan sonra Avrupa'da yaygın olarak kullanılmaya başlamış ve 2000'li yıllara doğru kullanımını büyük ölçüde artırmıştır. Elektronik izleme sistemine geçen hemen hemen tüm ülkelerde uygulamalar öncelikle pilot çalışmalarla başlamış, ardından yaygınlaştırma çalışmaları yürütülmüştür²⁰.

Singapur elektronik izleme sistemini ilk kullanan ülkelerden biridir. 1977 yılında özellikle madde bağımlılarına yönelik yürütülen rehabilitasyon çalışmaları kapsamında kullanılmıştır. Elektronik izleme 1980'li yılların başında Amerika Birleşik Devletleri'nde kullanılmaya başlamıştır. Avrupa'da elektronik izlemeyi ilk kullanan ülke ise 1989 yılında İngiltere olmuş ve bu ülkeler elektronik izleme konusunda dünyada başı çekmişlerdir. 1990'lı yılların başında ise elektronik izleme Kanada, Avusturalya, İsveç, Hollanda ve Yeni Zelanda'da uygulanmaya başlamıştır. 1990'lı yılların sonu ve 2000'li yılların başında ise Belçika, İskoçya, İsviçre, Almanya, Fransa, İtalya, İspanya, Güney Afrika ve İsviçre'de uygulanmaya başlarken, 2000'li yılların sonunda ise Avusturya, Bulgaristan, İrlanda, Macaristan, Norveç ve Portekiz'de elektronik izleme sistemine geçilmiştir²¹.

Elektronik izleme ülkeler arasında ceza adalet sisteminde farklı aşamalarda kullanılabilir. En yaygın türü kısa süreli hapis cezasına alternatif olarak ceza süresinin konutta geçirilmesidir. Bu kullanım literatürde "ön kapı" uygulaması olarak adlandırılmaktadır. Ön kapı uygulaması Avrupa'da birçok ülkede bulunmaktadır. Yaygın olan diğer bir uygulama ise hapis cezası sonunda hükümlünün elektronik izleme şartıyla salıverilmesidir. Bu uygulama da "arka kapı" olarak adlandırılmaktadır²².

4. Hükümlülerin Elektronik İzleme Programına Dahil Edilmesi: Kimler Elektronik İzleme Altına Alınmalı?

Her hükümlü, elektronik izleme programına katılımı için dikkatli olarak incelenmelidir. Göz önünde bulundurulması gereken en önemli kriter,

²⁰ Wennerberg ve Pinto, 2009; Whitfield, 2001 s.47-60.

²¹ Albrecht, 2009; Barry ve ark., 2007; Black ve Smith, 2003; Griffiths, 2009; Wennerberg ve Pinto, 2009;

Whitfield, 2001; s 9, 24.

²² Marklund ve Holmberg, 2009 s.42.

hükümlünün risk durumu yani kendisi ya da toplum açısından bir tehlike oluşturup, oluşturmadığı ve her vakanın kendine ait özellikleridir. Örneğin, mağdurla aynı evde yaşayan aile içi şiddet suçlusunun elektronik izleme kapsamında salıverilmesi akılcı bir uygulama olamaz. Ancak kendisini savunmak amacıyla kocasını öldüren bir kadın, ailesi ve toplumun güvenliği açısından düşük riskli olarak değerlendirilebilir. Aynı zamanda kadın elektronik izleme altında evinde kaldığı için çocukları devlet himayesine alınmadığından, bu durum ailesi için de yararlı olabilir²³.

Dünyada elektronik izlemenin yerine getirilmesi hemen hemen benzer yöntemlerle yapılırken, düşük ya da yüksek riskli hükümlülerde kullanımı ülkeler arasında büyük ölçüde değişmektedir. Düşük riskli hükümlüler, cezaevine alınmak yerine sadece elektronik izlemeyle takip edilebilmekte ya da az bağlantı kurulan bir izleme türü ile birlikte bu hükümlülerde elektronik izleme kullanılabilir. Elektronik izlemenin düşük riskli hükümlülerde aşırı kullanımı ise devletin kontrolü altındaki hükümlü sayısında gereksiz bir artışa ve mali yüke neden olabilmektedir. Söz konusu teknolojinin, toplumun ya da mağdurların güvenliğini ya da hükümlünün hesap verebilirliğini artırma gibi nedenlerle kullanılması tercih edilmelidir²⁴.

Elektronik izleme, hüküm öncesine göre salıverme sonrası aşamada ise genellikle yüksek riskli hükümlüler için kullanılmaktadır. Salıverme sonrasında elektronik izlemenin kullanılmasının genel olarak üç amacı bulunmaktadır. İlki, hükümlünün topluma yeniden dönmeye hazır olup olmadığını belirlemektir. Bu kapsamda salıverme sonrası aşamada elektronik izleme, yeniden hapsedilmesi gereken hükümlülerden, toplum içinde bulunabilecek hükümlüleri ayırt edebilmek için erken bir uyarı sistemi olarak kullanılmaktadır. Böylelikle elektronik izleme protokolünün ihlal edilmesi, cezaevine geri dönüşle sonuçlanmaktadır. İkincisi ise hapis cezalarının devlete getirdiği mali yüküdür. Orta ve yüksek riskli hükümlü gruplarında elektronik izleme, yeni cezaevi inşa etme ihtiyacını azaltmak ya da cezaevi popülasyonunu hafifletmek amacıyla kullanılmaktadır. Üçüncüsü ise elektronik izleme erken salıverilme aşamasında hükümlülerin topluma uyum sağlamalarına yardımcı olmak amacıyla kullanılmaktadır. Orta ve yüksek riskli hükümlülerde elektronik izleme; genellikle yoğun gözetim,

²³ Crowe ve ark., 2002.

²⁴ Crowe ve ark., 2002; Renzema ve Mayo-Wilson, 2005 s.215-216.

madde tedavisi ya da diğer hizmetleri de içeren bir programın parçası olarak kullanılmaktadır. Böylelikle hükümlüler toplum içine birden salıverilmek yerine kademeli bir geçişle topluma uyum sağlamaktadırlar²⁵.

Risk düzeyinin yanı sıra yaş ve işlenen suçun türü de elektronik izlemeye karar vermede belirleyici olabilmektedir. Elektronik izleme uygulanmasında yaş sınırı yargı sistemleri arasında farklılık göstermektedir. Birçok ülkede elektronik izlemenin uygulanması yetişkinlerle sınırlandırılmıştır. İngiltere'de ise çocuklar (10-17 yaş) için özel bir program bulunmaktadır. "Tutuklama ve Eğitim Kararı" kapsamında ceza süresinin yarısı (en fazla 6 ay) cezaevinde geçirildikten sonra, diğer yarısı toplum içinde denetim altında geçirilmektedir. Diğer ülkelere bakıldığında Avusturya'da sadece yetişkinlere uygulanırken, Belçika ve İsviçre'de yaş sınırı 18, Norveç'te 15, Portekiz'de 16'dır. Danimarka, İspanya ve İsveç'te ise yaş şartı bulunmamaktadır²⁶.

Bazı yargı sistemlerinde, kimi suç türleri elektronik izleme uygulamasının dışında bırakılmaktadır. Örneğin İngiltere'de cinsel suçlar salıverme öncesi elektronik izleme programlarının dışında bırakılmaktadır. Norveç'te ise cinsel ve ciddi şiddet içeren suçlar kapsam dışında bırakılırken, Danimarka'da ve İsveç'te ise evde işlenen suçlar hariç bırakılmaktadır²⁷. Diğer taraftan ABD'de ise Michigan eyaletinde cinsel suçlular yaşam boyunca elektronik izleme ile izlenebilmektedir²⁸. Connely (1999) elektronik izlemenin ortak olarak kullanıldığı suç türlerini listelemiştir:

- Bazı dolandırıcılık türleri
- Uyuşturucu madde bulundurma ya da satma
- Herhangi bir maddenin etkisi altında araç kullanma
- Ehliyeti olmadan araba kullanma
- Ehliyetine geçici olarak el konulmasına rağmen araç kullanma
- Küçük hırsızlık

²⁵ Renzema ve Mayo-Wilson, 2005 s.218-219; Wennerberg ve Pinto, 2009.

²⁶ Wennerberg ve Pinto, 2009.

²⁷ Wennerberg ve Pinto, 2009.

²⁸ Michigan Department of Corrections, 2008.

- Kredi kartı dolandırıcılığı
- Zimmete para geçirme
- Silah taşıma
- Küçük saldırı ve kötü muamele (geçmiş suç sabıkası olmadan)
- Yaralama olmadan hırsızlık ya da büyük hırsızlık²⁹

Madde ile ilgili suçlarda hükümlülerin elektronik olarak izlenmesi, hükümlünün hesap verebilirliğini, davranış değişikliğini, cezaevlerinin kalabalıklaşmanın önlenmesini ve mali tasarruf yapılmasını sağlamaktadır. Bu kişilerin hapsedilmeleri durumunda kapalı kurumlarda yeterli tedavi olanakları ya kısıtlı ya da hiç olmadığı için sorunlar yaşanabilmektedir. Aynı zamanda hapis cezasından sonra temiz kalmayı başaramamaları (yeniden madde kullanmaya başlamaları) halinde toplum için yeniden bir tehlike hali oluşturmaktadırlar. Bu nedenle bu kişilerin elektronik izlemeyle toplum içinde kalmaları tedavileri için daha iyi fırsatlar oluşturmaktadır. Aile içi şiddet vakalarında ise elektronik izlemenin kullanılmasında çok dikkatli değerlendirme yapılmalıdır. Hükümlünün mağdurla bağlantı kurduğu ya da ona zarar verdiği belirlendiğinde, teknolojinin kendisi hükümlüyü durduramayacaktır. Birçok aile içi şiddet hükümlüsü, mağdurları üzerinde güç ve kontrol kullanmada acımasız oldukları için mağdurların korunmasında sadece elektronik izleme yöntemine güvenilmemeli, mağdurların korunması ve gizliliği için ek tedbirler alınmalıdır. Aile içi şiddet suçluları toplum içine salındıklarında mağdur güvenliğinin tehlikeye atılmaması son derece önemlidir³⁰.

Cinsel suç mağdurlarında elektronik izlemenin kullanılmasında mutlaka bireysel değerlendirme yapılmalıdır. Cinsel suçluların farklı türleri arasında yeniden suç işleme oranları oldukça farklılık göstermektedir. Aile içi şiddet suçluları gibi bazı vakalarda mağdura yaklaşımı belirlemek için elektronik izleme kullanılabilirken, birçok cinsel suç vakasında çok sayıda mağdur bulunabilmektedir. Toplum içine salınmaları daha iyi tedavi almalarını sağlamakla birlikte, yeniden suç işlemelerini önlemek için etkili olarak denetlenmelidirler. Son elektronik izleme teknolojileri, hükümlünün okul,

²⁹ Aktaran Crowe ve ark., 2002.

³⁰ Crowe ve ark., 2002.

park gibi belirli alanlara yaklaşımı konusunda bilgi verebilmektedir. Bu nedenle yüksek riskli cinsel suç vakalarında, hükümlünün gün içinde nerelere gittiği, ne kadar süre kaldığı dikkatli olarak değerlendirilmelidir. şiddet içeren suçlar işleyen bireylerde elektronik izlemenin kullanılması toplum içinde şiddeti ortaya çıkartabilecek yerlerden (ör. barlar) uzak kalmasının sağlanması gibi bireyin hareketlerinin sınırlandırılması açısından etkili olabilir. Bununla birlikte, aile içi şiddet ya da cinsel suçlularda olduğu gibi bu suç türünde elektronik izlemenin kullanılması, kişi şiddet uygulamaya karar vermişse, onu engelleyemez. Ancak yine de bu kişilerin salıverilme koşullarına uyup uymadıkları, nerede oldukları, neler yaptıklarının denetlenmesi önemlidir. Bu kapsamda denetimi yapan kurumun, herhangi bir ihlalin ortaya çıkması durumunda anında ve etkili bir şekilde duruma tepki vermesi çok önemlidir³¹.

Hükümlünün elektronik izlemeye alınmasında sadece mevzuatta tanımlanan suç türü ile ilgili ayrımlara bağlı kalınmasının uygulamada çeşitli sorunlara yol açması olasıdır. Elektronik izlemenin kullanılmasında ilgili mevzuat kadar kurumsal politikalara dayanılarak verilen kararlar da önemlidir. Elektronik kelepçenin kendisi hükümlülerin yeniden suç işlemesini engellemediği için sistemdeki herhangi bir hata, tehlikeli ve toplum içinde bulunmaya henüz hazır olmayan bir hükümlünün yeniden suç işleme konusunda serbest olmasıyla sonuçlanabilir. Kamunun karşı karşıya kalabileceği riski azaltmak için, elektronik izleme altına alınmaya ilişkin sistem, izleme altındayken yeniden suç işleme olasılığı yüksek olan hükümlülerin salıverilmelerini engelleyecek kadar katı ve titiz olmalıdır. Bu kapsamda yetkili birimler iyi bir değerlendirmeden geçmiş, savunulabilir kararlar vermelidirler. Bunun için ilgili mevzuat hükümlerinin ardından hükümlülerin bireysel özellikleri göz önüne bulundurulmalı ve karar vermede bazı kriterler tanımlanmalıdır. Bu kapsamda hükümlünün risk ve ihtiyaçları tespit edilmelidir. Bunların yanı sıra hükümlünün yaşam koşulları da dikkate alınmalıdır. Hükümlü elektronik izlemenin etkili olarak yapılmasını engelleyebilecek bir koşula sahip olmamalıdır. Örneğin sabit bir ikametgah adresi olmalı, elektronik izleme cihazlarının çalışabilmesi için evde elektrik bağlantısı olmalıdır. Çünkü bazı durumlarda elektriğin olmaması elektronik izleme cihazlarının bazı türlerinin çalışmasını

³¹ Crowe ve ark., 2002.

engellemektedir. Evde kullanılan bazı elektronik izleme sistemi, sabit telefon hattının kullanılmasına dayalıdır, bu durumda hükümlünün sabit telefon hattına sahip olması gerekmektedir³².

Hükümlülerin elektronik olarak izlenmesi, aynı evde yaşayan diğer aile bireylerini de etkileyebilmektedir. Örneğin yukarıda da belirtildiği gibi telefon hattının kullanımının kısıtlanması aile bireylerini de etkileyecektir. Bu durum hükümlünün aile bireylerine karşı zor durumda kalmasına ve diğer aile bireylerinde ise hayal kırıklığına neden olabilir. Bu nedenle aile üyeleri ile işbirliği için yüksek düzeyde anlayış ve motivasyon sağlanması gereklidir. Birçok elektronik izleme programı, hükümlünün vaktinin çoğunu evde geçirmesini gerektirdiğinden, diğer aile üyeleri ile sorunlar yaşama olasılığını arttırmaktadır. Aile üyeleri arasında düşmanlık ya da kırgınlık varsa, hükümlü ile bağlantıları arttığından aile içi sorunların artması muhtemeldir³³.

Dodgson ve arkadaşları³⁴ başarılı bir elektronik izleme uygulaması için gerekli olan nitelikleri tanımlanmıştır. Bu kapsamda araştırmacılar tarafından gerçekçi olma, öz disiplin (ör. zamanı iyi planlama, bağımlılıkla mücadele etme isteği, daha önceki suça neden olan ilişkilerden ve yaşam tarzından kaçınma), salıverildikten sonra çevresindeki kişilerden destek görme, geleceği planlama (ör. karşılaşılabileceği zorlukların farkında olma, zamanında planlama ve hazırlık yapma), yaşamak için sabit ve uygun bir çevre ile kuralları açık bir şekilde anlamının elektronik izleme altında konutta infaz uygulamasının sorunsuz ve başarılı geçmesinde önemli bileşenler olduğu ileri sürülmüştür. Tanımlanan bu bileşenler bir hükümlü hakkında elektronik izlemeye karar verilmesinde idareciler tarafından kullanılabilir.

5. Yeniden Suça Karışma

Elektronik izlemenin yeniden suç işleme üzerindeki etkililiği birçok araştırmacı tarafından incelenmiştir. Yapılan araştırmalar sonucunda farklı ülkelerden farklı sonuçlar rapor edilmiştir. Marklund ve Holmberg³⁵

³² Crowe ve ark., 2002; House of Commons Committee of Public Accounts, 2006.

³³ Crowe ve ark., 2002.

³⁴ Dodgson ve ark., 2001.

³⁵ Marklund ve Holmberg, 2009 s.53-58.

yaptıkları çalışmada cezaevinden elektronik izleme şartıyla salıverilen hükümlülerin üç yıllık bir zaman dilimi boyunca, kontrol grubundaki hükümlülere göre daha az oranda yeniden suç işlediklerini ortaya koymuşlardır. Yine Gainey, Payne ve O'Tolle³⁶ yaptıkları çalışmada elektronik izlemenin yeniden suç işleme üzerinde etkili olduğunu belirtirken, Gendreau, Goggin, Cullen ve Andrews³⁷ ise elektronik izleme altına alınan kişilerin yeniden suç işleme oranlarında kontrol grubuna göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığını rapor etmişlerdir. Benzer şekilde Dodgson ve arkadaşları³⁸ elektronik izleme uygulaması bittikten sonra kişilerin yeniden suç işleme oranlarını, benzer koşullarda olup elektronik izleme altına alınmayan hükümlülerin yeniden suç işleme oranlarıyla karşılaştırmışlar, altı ay gibi kısa bir süre sonra yeniden suç işleme oranı açısından bir farklılık olmadığını belirtmişlerdir. Elektronik izleme uygulaması devam ederken yeniden suça karışma oranı ise % 2.1 olarak bulunmuştur.

Yapılan diğer bir çalışmada ise elektronik izlemenin kısa vadede etkili olabildiği, ancak uzun vadede anlamlı bir katkısının olmadığı gösterilmiştir. Finn ve Muirhead-Steves³⁹ elektronik izlemenin, yeniden suç işleme açısından uygulandığı süre boyunca bir miktar etkili olduğunu, ancak bu etkinin de geçici olduğunu belirterek; salıverildikten sonraki üç yıl içinde, elektronik izleme altındaki bireylerin ve elektronik izleme altına alınmayan bireylerin aynı oranda yeniden cezaevine döndüklerini belirtmişlerdir.

Bazı araştırmacılar ise elektronik izlemenin, tek başına davranış değişikliği sağlayan bir iyileştirme yöntemi olarak görülmemesi gerektiğini; bir iyileştirme programına katılma yükümlülüğü ile birlikte verilmesi halinde etkili olduğunu ileri sürmüşlerdir. Renzema ve Mayo-Wilson⁴⁰ elektronik izlemenin; orta ve yüksek riskli hükümlülerde tek başına kullanıldığında kalıcı etkisi sağlamasının beklenmemesi gerektiğini; yeniden suç işleme olasılığını azaltmak için elektronik izlemenin, iyileştirme programları ile birlikte kullanılması gerektiğini belirtmişlerdir. Benzer şekilde Bonta, Wallace-Capretta ve Rooney⁴¹ yaptıkları çalışmada elektronik izlemede

³⁶ Gainey, Payne ve O'Tolle, 2000 s.742-746.

³⁷ Gendreau, Goggin, Cullen ve Andrews, 2000 s.11.

³⁸ Dodgson ve ark., 2001.

³⁹ Finn ve Muirhead-Steves, 2002 304-307.

⁴⁰ Renzema ve Mayo-Wilson, 2005 s.232.

⁴¹ Bonta, Wallace-Capretta ve Rooney, 2000 s.322-327.

etkililiğin hükümlünün risk durumu ile bir iyileştirme programı ile birlikte kullanılmasına göre değiştiğini; tek başına verilen elektronik izleme kararlarına göre bir iyileştirme programına katılmaya ilişkin mahkeme kararıyla birlikte verilen elektronik izlemenin, yüksek riskli hükümlülerde daha az oranda suça karışmayla ilişkili olduğunu ortaya koymuşlardır.

Hükümlülerin bireysel özellikleri de elektronik izlemenin başarısında belirleyici olabilmektedir. Finn ve Muirhead-Steves⁴² elektronik izlemenin yeniden cezaevine dönme üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığını belirtirken, hükümlülerin bazı özelliklerine göre elektronik izlemenin etkisinin farklılık gösterdiğini belirlemişlerdir. Bu kapsamda elektronik izlemenin özellikle cinsel suçlularda etkili olduğu; elektronik izleme altına alınan cinsel suçluların, diğer cinsel suçlulara göre cezaevine dönme olasılıklarının daha az olduğunu; madde kullanımının ise cezaevine geri dönme olasılığını arttırdığını ortaya koymuşlardır. Suç sabıkasına sahip olmanın elektronik izleme üzerindeki etkisi de araştırmacılar tarafından incelenmiş; Di Tella ve Schargrotsky⁴³ Arjantin'de yaptıkları çalışmada elektronik izlemenin yeniden suç işlemeyi engelleme üzerindeki başarısının özellikle daha önce suç geçmişi olmayan hükümlüler için cezaevine alternatif olarak kullanılması durumunda söz konusu olduğunu belirtmişlerdir. Aynı zamanda geçmişte cezaevine girmiş kişilerde yeniden suç işleme oranı % 22 iken, geçmişte elektronik izleme altına alınmış kişilerde yeniden suç işleme oranı % 13 bulunmuştur.

Yeniden suç işlemenin yanı sıra elektronik izlemenin koşullarına uyma da topluma uyum açısından önemli bir göstergedir. Yargı sistemleri; elektronik izleme cihazına zarar verilmesi; alkol ya da madde kullanma ya da bulundurma, araba, ev ve kişisel aramayı reddetme, idrar ya da alkol testi vermeyi reddetme, program için ödeme yapmayı reddetme ya da ödeme yapamama, izinsiz konuttan ayrılma, başka bir suçla ilgili işlem yapılması gibi çeşitli durumları ihlal olarak değerlendirerek hükümlü hakkında elektronik izleme programı sona erdirilebilmektedir⁴⁴. Bonta, Wallace-Capretta ve Rooney⁴⁵ elektronik izlemenin, hükümlülerin bir iyileştirme programının gerekliliklerine uyma oranlarını arttırdığını belirtirken, Padgett

⁴² Finn ve Muirhead-Steves, 2002 s.304-307.

⁴³ Di Tella ve Schargrotsky, 2010.

⁴⁴ National Law Enforcement and Corrections Technology Center, 1999.

⁴⁵ Bonta, Wallace-Capretta ve Rooney, 2000 s.326-327.

ve arkadaşları⁴⁶ elektronik izleme altına alınan kişilerin, elektronik izleme altına alınmayan kişilere göre mahkeme kararını ihlal etmelerinin daha az olası olduğunu; şiddet içeren suçlar işleyen kişilerin, mala karşı suç ya da uyuşturucu suç u işleyenlere göre daha az oranda kararlarını ihlal ettiklerini belirtmişlerdir.

Tüm bunlarla beraber elektronik izlemenin yeniden suç işlemeyi ve ihlal etmeyi önleme üzerindeki etkililiği ile ilgili araştırma sonuçlarını karşılaştırmak çeşitli nedenlerle güçtür. Öncelikle elektronik izleme ülkeler tarafından farklı risk grubundaki hükümlülere uygulanabilmektedir⁴⁷. İkinci olarak ülkeler arasında elektronik izleme programlarının gereklilikleri, kontrol düzeyi ve ihlal için tolerans düzeyinde farklılıklar bulunmaktadır. Ülkeler tarafından rapor edilen düşük ihlal oranları aynı zamanda ihlallere ilişkin tolerans düzeyinin de yüksek olduğu anlamına gelmektedir⁴⁸.

Dodgson ve arkadaşları⁴⁹ İngiltere'de elektronik izleme koşullarını ihlal ederek yeniden cezaevine alınan kişilerle görüşme yaparak, ihlallerin temel nedenlerini belirlemeye çalışmışlardır. Bu nedenler temel olarak dört başlık altında toplanmıştır. Hükümlüler ilk olarak cihazla ilgili sorunlar nedeniyle cezaevine alındıklarını ileri sürmüşlerdir. İkincisi psikolojik sorunlardır. Hükümlülerin elektronik izlemeye devam edebilmeleri için bu konuda motive olmaları oldukça önemlidir. Birçok hükümlü elektronik izleme için gerekli öz disiplini koruyamadıklarını belirtmiştir. Aynı zamanda madde kullanımı ya da suça neden olan yaşam tarzına geri dönme (ör. sık sık geceleri bara gitme, alkol ve madde kullanımı), evde bulunan diğer aile üyeleriyle ya da izleme personeliyle yaşanan tartışmalar, öfke yönetimi sorunları da bu başlık altındaki diğer nedenlerdir. Bir diğer neden ev ve aile ile ilgili sorunlardır. Evin elektronik izleme için uygun olmaması ya da sabit oturulan bir evin olmaması elektronik izlemeyi engelleyebilmektedir. Aynı zamanda bu hükümlüler için elektronik izleme uygulamasıyla başa çıkmada aile desteği oldukça önemlidir. Can sıkıntısı ve izole edilme yaşanan önemli sorunlardandır. Bu kapsamda aile ilişkilerinde yaşanan sorunlar da ihlale yol açabilmektedir. Sonuncu neden ise hükümlünün yaşam tarzından kaynaklanan sorunlardır. Örneğin vardiyada çalışmak ya da mesaiye kalmak

⁴⁶ Padgett ve ark., 2006 s.75-82.

⁴⁷ Renzema ve Mayo-Wilson, 2005 s.215-216.

⁴⁸ Wennerberg ve Pinto, 2009.

⁴⁹ Dodgson ve ark., 2001.

gibi işle ilgili durumlar elektronik izlemenin gereklilikleri ile çatışabilmektedir. Bu durumda bazı hükümlüler için iş bulma ya da işe başlama ciddi bir sorun olabilmektedir.

6. Kelepçe ile Yaşama: Elektronik İzleme Uygulamalarına Hükümlülerin Bakış Açısı

Elektronik izleme uygulamaları konusunda hükümlülerin görüşleri ve değerlendirmeleri araştırmacılar tarafından ele alınmıştır. Hükümlülerin bakış açılarının incelenmesi ve değerlendirilmesi çeşitli açılardan önemlidir. İlk olarak ihlal nedeniyle dosyası kapatılmış hükümlülerle görüşülmesi, nelerin ihlali arttırabileceğinin bilinmesi ve göz önünde bulundurulması açısından oldukça yararlıdır. İkinci olarak hükümlülerin değerlendirmelerinin alınması, hükümlünün yapısına ve koşullarına uygun denetim ve iyileştirme çalışmalarının belirlenmesi açısından önemli olabilir. Üçüncü olarak, daha önceki vaka örneklerinin bilinmesi, elektronik izleme sürecinde aile ilişkileri, arkadaş çevresi ve iş yaşamında ortaya çıkabilecek olası sorunların önceden tahmin edilmesi ve gerekli düzenlemelerin yapılmasına yardım edebilir. Son olarak daha önce hükümlülerin elektronik izleme uygulamaları ile ilgili görüşlerinin alınması, elektronik izleme altına alınacak olan hükümlülerin karşılaşılabilecekleri olası durumlarla ilgili uygulama başlamadan önce bilgilendirilmeleri ve uyarılmaları açısından oldukça önemlidir. Önceden bilgilendirme ve karşılaşılabilecekleri sorunlar hakkında hükümlüyü hazırlama ihlal olasılığını azaltabilir. Yapılan araştırmalarda da elektronik izleme ile birlikte konutta infaz uygulaması hakkında yeterli oranda bilgilendirildiğini düşünen kişilerin ihlal oranının, zayıf olarak bilgilendirildiğini düşünülen kişilere göre daha az oranda olduğu rapor edilmiştir⁵⁰.

Yapılan çalışmalarda hükümlülerin elektronik izleme ile ilgili karşılaştıkları zorluklar ile yaşamlarına kattığı olumlu ve olumsuz yönler vb. hususlar hakkında görüşleri alınmıştır. Hükümlülerin büyük çoğunluğu, elektronik izleme programlarının en stresli kısmının zaman sınırlaması olduğunu belirtmişlerdir. Örneğin bazı hükümlüler, trafik yoğunlaştığında zamanında işten eve gidememenin oldukça zor olduğunu belirtmişlerdir. Genellikle konutta infaz uygulamasında kişinin, bir iş sahibi olmasının,

⁵⁰ House of Commons Committee of Public Accounts, 2006.

konutta olmanın sıkıcılığını azalttığı için iyi bir durum olduğu düşünölmekle birlikte, bu kişiler, eve vaktinde dönebilmek için işten uygun zamanda ayrılmak konusunda sorunlar yaşamaktadırlar. Bu nedenle konutta infaz döneminde kişinin bir iş sahibi olmasının ekstra bir gerilime de neden olabildiği ortaya konmuştur⁵¹.

Payne ve Gainey⁵² ise 21-63 yaşları arasında, cezaevinden salıverilen ve elektronik izleme altına alınan hükümlülerle yaptıkları çalışmada elektronik izleme uygulamasının bazı yönlerinin problem olabildiğini belirlemiştir. Hükümlüler tarafından sorun olarak görölen durumlar arasında en fazla “istenilen zamanda alışverişe gidememek, istenilen zamanda yürüyüşe gidememek, iş yerinde geç saatlere kadar çalışmamak, telefon konuşmalarını uzun tutamamak, işten sonra arkadaşlarıyla buluşmamak, istediğin zaman dışarı yemeğe gidememek, dışarı çıkamayacağını bilmenin yarattığı sıkıntı, hafta sonları uykunuzun gelen kontrol telefonlarıyla bölünmesi, istediğiniz zaman ailenizden ayrılamamak, telefona cevap vermemelik yapmamak, bir kişinin sürekli evde olup olmadığını kontrol etmesi, elektronik izleme cihazı için ücret ödeme, başkalarını bir şey yaparken izlerken kendisinin yapamıyor olması” belirtilmiştir.

Hükümlüler karşılaştıkları sorunlara ve elektronik izlemenin oldukça sınırlayıcı olduğunu belirtmelerine rağmen, konutta infaz ve elektronik izleme altındaki birçok hükümlü cezaevindeki zamanlarıyla karşılaştırdıklarında elektronik izlemeyi tercih etmektedir. Elektronik izleme, aileleri ile birlikte evlerinde kalmalarına imkan sağladığı için hükümlülerin büyük çoğunluğu elektronik izlemenin tercih edilebilir olduğunu düşünmektedir⁵³. Bonta, Rooney ve Wallace-Capretta (1999) tarafından Kanada'da yapılan çalışmada hükümlülerin elektronik izlemeye ilişkin görüşleri değerlendirilmiştir. Katılımcıların % 95'i programa katılımlarının bir sonucu olarak en az bir kişisel fayda yaşadıklarını belirtmişlerdir. Ortak olarak en fazla belirtilen kişisel yarar, aile üyeleri ile daha yakın ilişkiler sürdürebilmedir. Aynı zamanda araştırmaya katılan hükümlülerin büyük çoğunluğu, elektronik izleme programının işlerine devam etme, çocuklarıyla ilgilenme ve iyileştirme programlarına

⁵¹ Dodgson ve ark., 2001; John Howard of Society Alberta, 2000.

⁵² Payne ve Gainey, 2004 s.421-422.

⁵³ John Howard of Society Alberta, 2000; Payne ve Gainey, 2004 s.428-430.

katılmalarını sağladığını belirtmişlerdir⁵⁴. Benzer şekilde Dodgson ve arkadaşları⁵⁵ tarafından yapılan çalışmada, hükümlüler konutta infaz kapsamında elektronik izlemenin temel avantajlarını; cezaevinden dışarı çıkma (% 82), günün bazı saatleri özgür olma (% 60), aileyle bir arada olma (% 63), eve geri dönme (% 58), arkadaşlarla bir arada olma (% 48), ailenin sorunlarıyla ilgilenebilme (% 38), iş/ eğitim aramaya başlama (% 35), aileye yardımcı olmak için para kazanma (% 32) olarak değerlendirmişlerdir.

Hükümlüler arasında yaklaşık olarak % 95 oranında elektronik izlemenin rehabilite edici olduğunu konusunda görüş birliği bulunmaktadır. Elektronik izlemenin rehabilite edici yönleri arasında çalışmaya devam ediyor olma, aileyle ilişkilerini sürdürme, ev işlerinde sorumluluk alma ve yardımcı olma sayılmıştır⁵⁶. Elektronik izlemenin rehabilite edici özelliğine destek olarak; Rubin⁵⁷ yaptığı çalışmada elektronik izleme ile birlikte konutta infaz uygulamasına katılan hükümlülerin alkol ve madde kullanımında anlamlı bir azalma olduğunu göstermiştir.

Yapılan bu çalışmalardan görülmektedir ki hükümlülerin büyük çoğunluğu, elektronik izlemeyi, programların belirli yönleri strese neden olmakla beraber (zaman sınırlamaları, gece yarısı gelen telefonlar vb.); elektronik izlemeyi kamusal cezaların kabul edilebilir bir biçimi olarak görmektedir. Ancak bu tutumlarının arkasında elektronik izleme olmasaydı cezaevine gönderilecekleri varsayımının bulunması olasıdır. Bu varsayım programa karşı tutumlarını şekillendirebilir. Örneğin elektronik izleme yerine hapis cezası alabilecek durumda olan hükümlülerin, elektronik izlemeyi rahatsız edici ya da kendisi veya ailesi için büyük bir sıkıntı kaynağı olarak görme olasılığı daha azdır. Diğer taraftan klasik denetimli serbestlik kararı alabilecekken, elektronik olarak izlenen hükümlülerin, elektronik izlemeyi rahatsız edici ve stres verici olarak görme olasılığı daha fazladır⁵⁸.

Payne ve Gainey⁵⁹ elektronik izleme ile birlikte konutta infaz altında tutulan hükümlülerin ihlali nasıl değerlendirdikleri ve cezaevine ilişkin bakış

⁵⁴ Aktaran John Howard of Society Alberta, 2000.

⁵⁵ Dodgson ve ark., 2001.

⁵⁶ John Howard of Society Alberta, 2000; Payne ve Gainey, 2004 s.423.

⁵⁷ Rubin, 1990 s.10-11.

⁵⁸ John Howard of Society Alberta, 2000.

⁵⁹ Payne ve Gainey, 2004 s.423-426.

açılarını da incelemişlerdir. Hükümlülere kaçmanın kolay olup olmadığı sorulduğunda, hükümlülerin büyük çoğunluğu geçici olarak özgür olmak için kolay olabileceğini, ancak bazı faktörlerin kaçma düşüncesinden onları vazgeçirdiğini belirtmişlerdir. Bu faktörler araştırmacılar tarafından dört başlık altında ele alınmıştır, bunlar; ceza alma tehdidi, izleniyor olma, ailesini veya işini kaybetmekten korkma ve hükümlülerin karakteristikleridir. Bu hükümlüler kendilerini gerçekte toplum için bir tehdit oluşturmayan düşük riskli hükümlü olarak tanımlamaktadırlar. Hükümlülere neden cezaevinin konutta infazdan daha kötü olduğu sorulduğunda ise cevaplar dört başlık altında toplanmaktadır: elektronik izlemeye göre yaşantının kontrol edilebilmesi arasındaki farklılık, aile bağlarını sürdürme, çalışmayı sürdürme ve düşünme, geleceği planlama için zaman. Birçok hükümlü aileleriyle birlikte olma fırsatından memnun olmakla birlikte bazı hükümlüler, bu yaptırımın bir sonucu olarak aile problemleri yaşadıklarını belirtmişlerdir.

7. Elektronik İzleme Sistemine Geçişte Göz Önünde Bulundurulması Gerekenler

Bazı araştırmacılar, elektronik izleme sistemine geçmeyi düşünen kurumların çeşitli hususları göz önünde bulundurmaları gerektiğini belirterek, sistematik bir planlama yaklaşımı önermişler ve başarılı bir elektronik izleme kurumunda olması gereken özellikleri tanımlamışlardır⁶⁰. Bu kapsamda aşağıdaki yapı ve özellikler önerilmiştir;

- Kapsamlı hazırlık ve eğitim
- Liderleri ve paydaşları tanımlama; rollerinde açıklık olması
- Liderleri ve paydaşların tam katılımı ve eğitilmesi
- İhtiyaç ve kaynakların değerlendirilmesi
- Amaç ve hedeflerin belirlenmesi
- Yasal sorunların araştırılması
- Politika ve prosedürlerin geliştirilmesi
- Finansmanın sağlanması

⁶⁰ Birkett, 2007; Crowe ve ark., 2002.

- Teknoloji ve hizmetlerin seçilmesi ve temin edilmesi
- Halkla ilişkiler planının geliştirilmesi
- Tam ve ihtiyaçlara uygun bir rehberlik sağlanması
- Planın ve çalışmaların değerlendirilmesi
- Bedel-yarar analizi temelinde finansal uygunluk
- Tutarlı, çalışılabilir ve uygulanabilir bir hizmet sunma

Elektronik izleme sistemine geçişte konu hakkında bir kişinin liderlik yapmak üzere belirlenmesi oldukça önemlidir. Belirlenen bu kişi elektronik izleme teknolojilerinin benimsenmesini ve paydaşların sürece dahil edilmesini koordine etmelidir. Diğer paydaşların dahil edilmesinin işleri zorlaştıracağı ve ağırlaştıracağı düşünülse de farklı kurumlar, farklı bakış açıları getirmeleri sebebiyle, ortaya çıkan önerilerden kurumun ve toplumun ihtiyaçlarını daha iyi karşılayan bir plan çıkabilir. Aynı zamanda paydaşların sürece baştan itibaren dahil edilmesi, elektronik izleme sistemine ilişkin stratejilerin geliştirilmesinde meydana gelebilecek ya da ele alınması gereken konular, sorunlar ve engellerin tespit edilmesine yardımcı olur. Paydaşların dahil edilmemesi, çalışmalarını benimsememelerine hatta engelleyici olmalarına neden olabilir. İyi seçilmiş bir paydaşlar grubu kurum içinde ve ötesinde beklenilenden çok daha fazla ve kapsamlı bir etki sağlayabilir⁶¹.

Önemli diğer bir adım, gözetimin gerçekleştirileceği toplum, kurum ve programa daha yakından bakmaktır. İhtiyaçların ve kaynakların değerlendirilmesi planlama sürecinin geri kalanı için önemli bilgi sağlar. Bu kapsamda çeşitli soruların ele alınması gerekmektedir.

- Yargı teşkilatı, ceza infaz kurumlarında kalabalıklaşma sorunu yaşıyor mu? Eğer öyleyse elektronik izleme ile topluma salıverilecek hangi türde ve kaç sayıda hükümlü bulunmaktadır? Bu hükümlüler elektronik izleme ile toplum içinde başarılı olarak yönetilebilecek mi?

- Hali hazırda toplum içinde gözetim altında tutulan hükümlülerin daha fazla sınırlandırılmasına gerek var mı? Bu hükümlülerin sayısı nedir? Bu hükümlüler demografik ve diğer özellikleri nedir?

⁶¹ Crowe ve ark., 2002.

- Elektronik izleme teknolojilerinin olası kullanımına karşı toplumun tutumu nedir? Hükümlülere ıslah hizmetleri için kurumların ve toplumun tutumu nedir? Toplumun korunması, hükümlülerin cezalandırılması ya da hükümlülerin rehabilitasyonu olarak mı görüyorlar? Bu amaçların elektronik izleme ile başarılabileceğini düşünüyorlar mı? Toplum içinde, hükümlü ona yaklaştığında alarm vermesi için elektronik teknolojilerin kullanımından yarar sağlayabilecek mağdurlar var mı? (ör. aile içi şiddet mağdurları, cinsel saldırı mağdurları)

- Kurum, elektronik izleme teknolojileri ile oluşacak, hükümlünün davranışları hakkında sağlanan bilgilerle etkili olarak başa çıkmak için yeterli kaynak (ör. finansman, personel) sağlayabilecek mi?

- Kurum ve adalet sisteminin diğer birimleri, elektronik gözetim altındaki hükümlü tarafından gerçekleştirilen ihlallere yeterli olarak yanıt verecek mi?

- İlgili personelin sorunları etkili ve ekonomik olarak çözülebilecek mi? (fazla ve hafta sonu çalışma gereği vs.)⁶²

Elektronik izleme teknolojilerinin tam olarak nerede kullanılacağına karar verilmelidir. İhtiyaç ve kaynak değerlendirme sürecinde tüm sistemin, elektronik gözetimin faydalı olabileceği alanların değerlendirilmesi amacıyla gözden geçirilmesi önemlidir. Adalet sistemi içinde elektronik izlemenin kullanılabilir alanlar: tutuklama, yargılama süreci, hapis süreci (ör. erken salıverilme, çalışma karşılığında salıverilme, cezaevinden izinli ayrılma), denetimli serbestlik, koşullu salıverilme olarak tanımlanabilir. Aynı zamanda elektronik izleme uygulanmadan önce, mevcut programlara ek olarak kullanıldığı zaman bu tür uygulamaların potansiyelinin en iyi hangi koşullarda gerçekleşeceğini araştırmak ve başarı sağlamak için kurumun değerleri, vizyonu ve misyonu ile uyumlu olan sistemi seçmek oldukça önemlidir. Değerlendirme sürecinde diğer önemli bir adım, diğer ülkelerin programlarına, politika ve prosedürlerini gözden geçirmektir. Mümkünse liderler ve/veya paydaşlar elektronik gözetim teknolojilerini başarıyla uygulayan ve kendi yargı sistemlerine yakın uygulamaları ziyaret etmelidirler⁶³.

⁶² Crowe ve ark., 2002.

⁶³ Crowe ve ark., 2002.

SONUÇ

Suç ve suçluluk üzerine araştırmalar, cezaevi ortamında antisosyal değerlerle etkileşimin ve cezaevi kültürü ile bütünleşmenin; cezaevine girme nedeniyle etiketlenmenin suçluluk üzerinde pekiştirici bir rol oynadığını ve cezaevinde uzun süre bulunmanın toplumsal bağların zayıflamasına neden olduğunu göstermektedir⁶⁴. Bu kapsamda hükümlülerin toplum içinde bulunmalarına imkan tanıyan alternatif yöntemlerin geliştirilmesi ve yargı tarafından tercih edilen bir yöntem olarak kullanılması oldukça önemlidir. Dünyada da birçok ülkede hem mali nedenlerle hem de daha etkin iyileştirme yöntemlerine ihtiyaç duyulması sebebiyle elektronik izleme altında toplum içinde gözetim giderek önemli bir araç haline gelmiştir⁶⁵.

Elektronik izleme kamu güvenliği, mali tasarruf, daha etkin denetim gibi çok farklı amaçlarla kullanılabilirlikte birlikte önemli olan elektronik izleme programlarının amaçlarının dikkatli olarak seçilmesi ve tercih edilen bu amaç çerçevesinde oluşturulmuş açık ve net politikalarla hangi hükümlülerde bu cihazların kullanılacağına karar verilmesidir⁶⁶. Amaç ve kapsamın belirlenmesinde, kurumsal ihtiyaçlar, hangi hükümlülerin kapsam dışında tutulacağı, yaş sınırının ne olacağı, kültüre uygunluğu vb. hususlar ele alınmalıdır. Bir hükümlünün elektronik izleme altına alınmasında belirlenmiş kriterlerin yanı sıra hükümlünün bireysel durumu ve özellikleri, uygunluğu, süreç içerisinde gösterdiği uyum ve çaba değerlendirilmelidir. Bu kapsamda elektronik izleme altına alınmak üzerine değerlendirilen her hükümlünün, risk ve ihtiyaç değerlendirmesinin göz önünde bulundurulması önemlidir.

Elektronik izlemenin başarı şansını arttırmak amacıyla uygulamalara başlanmadan doğru ve yeterli bir planlama yapılmalı ve hazırlık çalışmaları yürütülmelidir. Dünyada da birçok ülkede ulusal uygulamalara geçilmeden önce bölgesel pilot çalışmalar yürütüldüğü görülmektedir⁶⁷. Pilot çalışmalar, ulusal uygulamaya geçilmeden önce olası uygulama sorunlarının tespit edilmesine ve buna göre sistemde değişiklik yapılmasına yardımcı olmaktadır. Ayrıca hazırlık çalışmalarının bir parçası olarak, halkla ilişkiler

⁶⁴ Gendreau ve ark., 2000 s.12-13; Kızmaz, 2007 s.230, 236; Nagin ve ark., 2009 s.125-128.

⁶⁵ Crowe ve ark., 2002; Renzema ve Mayo-Wilson, 2005 s. 215.

⁶⁶ Crowe ve ark., 2002; Mainprize, 1996.

⁶⁷ Wennerberg ve Pinto, 2009; Whitfield, 2001 s. 16-18, 24-28, 56-59.

planı geliştirilmelidir. Her ne kadar iyi bir değerlendirmenin ardından yeterli izleme çalışmaları yürütülse de elektronik izleme altındaki bazı hükümlülerin yeniden suça karışması olasıdır. Elektronik izleme, toplumun gözü önünde gerçekleştirildiği için plan; topluma geribildirim verilmesi, yeni suçlar işlenmesi ya da karşılaşılan sorun durumlarıyla başa çıkabilmeyi de içermelidir.

Hazırlık çalışmaları kapsamında oldukça detaylı olarak uygulama usul ve esasları da belirlenmelidir. Buna göre ihlal türlerinin (örneğin eve beş dakika geç gelmek ile elektronik kelepçeyi kesmek) farklı düzeylerde tanımlanması, bu farklı düzeydeki ihlal türlerine verilecek yine farklı düzeyde tepki türlerinin belirlenmesi, olası teknik ve hükümlülerden kaynaklı sorunlara aşinalık kazanılması ve bunlara en hızlı çözüm yöntemlerinin geliştirilmesi vb. hususlar ele alınmalıdır.

Başarılı bir hazırlık sürecinin ardından elektronik izleme çalışmalarına başlandığında elektronik izlemeye ilişkin gerçekçi bir bakış açısı geliştirilmesi oldukça önemlidir. Elektronik izlemeyi anlamak için en doğru yöntem, teknolojiyi bir program olarak değil, bir araç olarak görmektir⁶⁸. Özellikle mağdur içeren vakalarda failin ne kadar sıkı bir izleme altında tutulursa tutulsun eğer fail, mağdura zarar vermeye karar vermişse, elektronik izlemenin tek başına onu engellemesini beklemek gerçekçi bir yaklaşım değildir. Bu nedenle elektronik izlemenin hükümlünün etkin denetimde sadece bütünün bir parçası olduğu unutulmamalı ve sisteme, gerçekte olduğundan daha büyük misyonlar yüklenmemelidir.

Süreç içerisinde beklenen etkinin sağlanması için elektronik izleme, özellikle orta ve yüksek riskli hükümlüler için iyileştirme çalışmalarına ek olarak kullanılmalıdır. Elektronik izleme birçok ülkede gözetim, çalışma cezası, iyileştirme programları (ör. alkol ve madde tedavisi, psikolojik destek, sosyal danışmanlık) gibi bir destek programı ile birlikte kullanılmaktadır⁶⁹. Elektronik izleme çalışmalarına paralel olarak uygulama sonuçlarının düzenli olarak değerlendirilmesi için araştırmalar yürütülmelidir. Yapılan araştırmalarla uygulamaların etkililiği, ihlallerin nedenleri, başarılı infazı artıran unsurlar vb. hususlar araştırılmalıdır.

⁶⁸ International Association of Chiefs of Police, 2008.

⁶⁹ Wennerberg ve Pinto, 2009.

Renzema ve Mayo-Wilson⁷⁰ elektronik izlemeyi kullanmaya devam eden devletlerin elektronik izlemenin etkilerine ilişkin araştırmalar yürütmeleri, bu konuda kamu yararının ne kadar bulunduğunu göstermeleri gerektiğini belirtmişlerdir.

Elektronik izleme gibi toplum içinde gözetim kararlarında, hapis cezalarına göre hükümlünün daha aktif katılımı, sorumluluk alması ve güçlü bir öz disipline sahip olması beklenmektedir. Cezaevinde dışsal kontrol söz konusuysen, elektronik izlemede kişinin içsel kontrolü esastır. Cezaevinde hükümlünün ne zaman havalandırma alanına çıkacağı, ne zaman görüş yapacağı cezaevi idaresinin kontrolündeyken, elektronik izlemede evden dışarı çıkıp çıkmamak kendisinin kontrolindedir. Bu nedenle elektronik izleme ile başarılı infaz için hükümlü ile işbirliği yapılması vazgeçilmezdir (ör. vaktinde evinde olması, elektronik izleme cihazını şarj etmesi, olağanüstü durumlarda merkeze haber vermesi, kendisini suça yönlendiren ortamlardan uzak durması). Eğer hükümlü kararın gereklerine uyarılara rağmen uymamakta ısrar ederse, dosyasının kapatılarak mahkemeye iade edilmesi gerekmekte ve ihlaller hükümlü için önemli sonuçlar doğurarak hapis cezası ile sonuçlanabilmektedir. Birçok hükümlü elektronik izlemeyi cezaevine göre çok daha rahat olarak değerlendirse de; öz disiplini korumak ve kurallara uymak beklenilenden daha zor olabilir. Bu nedenle ihlalleri önlemek amacıyla hükümlünün hakları, kurallar, hükümlüden beklentiler, ihlal etmesinin sonuçları olacağı, bu sonuçların tam olarak ne olduğu açık olarak tanımlanmalı ve hükümlünün anlayıp anlamadığı ve kabul edip etmediği kontrol edilmelidir⁷¹. Hem hükümlü hem ailesinin süreç içerisinde karşılaşılabilecekleri sorunlarla ilgili bilgilendirilmesi, kişilerin sürece psikolojik olarak hazırlanması ve olası hayal kırıklıkları ile sorunlarla daha iyi başa çıkılması için oldukça yararlı olabilir. Yapılan araştırmalarda bazı ailelerin elektronik izleme altındaki bir hükümlüyle yaşama gerçeği ile karşı karşıya kaldıklarında, elektronik izlemenin uygulanmasına dair izinlerini geri çekebildikleri rapor edilmiştir. Örneğin İngiltere'de ailelerin % 19'unun izinlerini geri çektikleri belirlenmiştir⁷². Bu kapsamda ailelere ilk görüşmede, elektronik izleme kapsamında konutta kalma uygulamasının tüm gerekliliklerinin yeterince açıklanması, tam olarak anladıklarından emin

⁷⁰ Renzema ve Mayo-Wilson, 2005 s.232-233.

⁷¹ Crowe, 2002 s.130; John Howard of Society Alberta, 2000.

⁷² House of Commons Committee of Public Accounts, 2006.

olunarak izin alınması gerekmektedir, ayrıca ailelere denetimli serbestlik tarafından destek verilebilir.

Elektronik izlemeye ilişkin literatür henüz sınırlı olmakla birlikte, mevcut araştırmalar elektronik izlemenin yeniden suç işleme üzerindeki etkisi konusunda farklı bulgular ortaya koymaktadır. Elektronik izleme, yeniden suç işleme üzerinde etkilidir ya da değildir gibi toptancı bir yaklaşım yerine; hangi suç türünde, hangi hükümlü risk grubunda, ceza adalet sisteminde hangi süreçte etkili olduğu gibi daha ileri araştırmalar yapılması daha yararlı sonuçlar sağlayabilir. Bununla birlikte toplumsallaşmaya izin vermesi, iyileştirme çalışmalarına destek olması, mağdurun korunmasına yardımcı olması gibi yararları açısından bakıldığında ise sınırları ve kapasitesinin farkında olunan bir politikayla, yeterli hazırlık ve pilot çalışmaların ardından kullanılan elektronik izleme sisteminin, daha güvenli toplumsal yaşamın sağlanmasında ve hükümlülerin toplumla bütünleşmelerine yardımcı olunmasında önemli bir araç olacağı kuşkusuzdur.

KAYNAKÇA

- Adalet Bakanlığı (2011). *Denetimli Serbestlik ve Elektronik İzleme Çalıştayı Raporu*. Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü, 9-12 Ocak 2012, Sapanca.
- Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü (2012). *Adli İstatistikler 2011*, T.C. Adalet Bakanlığı. http://www.adlisicil.adalet.gov.tr/istatistik_2011/ist_tab.htm
- Albrecht, Hans-Jörg (2009). Sanction Policies and Alternative Measures to Incarceration: European Experiences with Intermediate and Alternative Criminal Penalties, *142nd International Training Course Visiting Experts' Papers*. United Nations Asia and Far East Institute for the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders. 17.12.2010 tarihinde http://www.unafei.or.jp/english/pdf/RS_No80/No80_07VE_Albrecht.pdf adresinden erişildi.
- Barry, Monica, Malloch, Margaret, Moodie, Kristina, Nellis, Mike, Knapp, Martin, Romeo, Renee, Dhanasiri, Sujith (2007). *An Evaluation of the Use of Electronic Monitoring as a Condition of Bail in Scotland*. 26.08.2009 tarihinde <http://www.scotland.gov.uk/Publications/2007/06/20102655/0> adresinden erişildi.
- Birkett, Steve (2007). Offender Tracking in England 2004-2006. *The CEP Conference "Electronic Monitoring: Ethics, Politics and Practice"*, 10-12 May 2007, The Netherlands. 17.12.2010 tarihinde http://www.cepprobation.org/uploaded_files/pres%20EM%2007%20birkett.pdf adresinden erişildi.
- Black, Matt ve Smith, Russell G. (2003). Electronic monitoring in the criminal justice system. *Trends and Issues in Crime and Criminal Justice*, no: 254, Australian Institute of Criminology. 25.06.2012 tarihinde <http://192.190.66.44/documents/4/6/9/%7B469CBBD4-B204-4F5E-8C73B9B47C707F05%7Dtandi254.pdf> adresinden erişildi.
- Bonta, James, Wallace-Capretta, Suzanne ve Rooney, Jennifer (2000). A Quasi-Experimental Evaluation of An Intensive Rehabilitation Supervision Program. *Criminal Justice and Behavior*, 27, 312-329.

- Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü (2012). *Yıllara Göre Ceza İnfaz Kurumunda Bulunan Tutuklu-Hükümlü Mevcutları ile 2012 Yılı Denetimli Serbestlik İstatistikleri*, T.C. Adalet Bakanlığı. 03.06.2012 tarihinde <http://www.cte.adalet.gov.tr/> ve <http://www.cte-ds.adalet.gov.tr/> adresinden erişildi.
- Crowe Ann H., Sydney, Linda, Bancroft, Pat ve Lawrence Beverly (2002). *Offender Supervision With Electronic Technology: A User's Guide*. American Probation and Parole Association, Kentucky. 28.03.2011 tarihinde <https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/grants/197102.pdf> adresinden erişildi.
- Crowe, A. H. (2002). Electronic supervision: From Decision-Making to Implementation, *Corrections Today*, 64, 130-133.
- Di Tella, Rafael ve Ernesto Schargrotsky. (2009). Criminal Recidivism after Prison and Electronic Monitoring. *NBER Working Paper Series*, No. 15602. 18.03.2011 tarihinde http://www.nber.org/papers/w15602.pdf?new_window=1 adresinden erişildi.
- Dodgson, Kath, Goodwin, Philippa, Howard, Philip, Llewellyn-Thomas, Siân, Mortimer, Ed, Russell, Neil ve Weiner, Mark (2001). Electronic Monitoring of Released Prisoners: An Evaluation of the Home Detention Curfew Scheme, *Home Office Research Study*, 222. 18.03.2011 tarihinde <http://library.npia.police.uk/docs/hors/hors222.pdf> adresinden erişildi.
- Finn, Mary, A. ve Muirhead-Steves, Suzanne (2002). The Effectiveness of Electronic Monitoring with Violent Male Parolees. *Justice Quarterly*, 19, 293-312.
- Gainey, Rainey, R., Payne, Brian, K. ve O'Toole, Mike (2000). The Relationships Between Time In Jail, Time on Electronic Monitoring, and Recidivism: An Event History Analysis of a Jail-Based Program. *Justice Quarterly*, 17, 733-752.
- Gendreau, Paul, Goggin, Clarie, Cullen, Francis, T. ve Andrews, Donald, A. (2000). The Effects of Community Sanctions and Incarceration on Recidivism, *Forum on Corrections Research*, 12, 10-13.
- Griffiths, Mark. (2009). *G4S Electronic Monitoring*. The CEP Electronic Monitoring Conference, 7-9 May 2009, The Netherlands.

06.06.2012 tarihinde http://www.ceprobation.org/uploaded_files/pres%20EM09%20G4s.pdf adresinden erişildi.

House of Commons Committee of Public Accounts (2006) *The Electronic Monitoring of Adult Offenders*. Sixty-second Report of Session 2005-2006. 12 July 2006. 26.08.2009 tarihinde <http://www.publications.parliament.uk/pa/cm200506/cmselect/cmpublicacc/997/997.pdf> adresinden erişildi.

Hucklesby, Anthea. (2009). *New Developments; Media, Myths and Managing Expectations*. The 6th CEP Electronic Monitoring Conference, 7-9 May 2009, The Netherlands. 17.12.2010 tarihinde http://www.ceprobation.org/uploaded_files/Rep%20EM%2009.pdf adresinden erişildi.

International Association of Chiefs of Police (2008). *Tracking Sex Offenders with Electronic Monitoring Technology: Implications and Practical Uses for Law Enforcement*, Alexandria, 26.08.2009 tarihinde <http://www.ojp.usdoj.gov/BJA/pdf/IACPSexOffenderElecMonitoring.pdf> adresinden erişildi.

John Howard Society of Alberta (2000). *Electronic Monitoring*. 26.09.2009 tarihinde <http://www.johnhoward.ab.ca/pub/A3.htm> adresinden erişildi.

Kızmaz, Zahir. (2007). Mükerrer Suçlulukla İlişkili Değişkenler. *Firat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17, 227-249.

Mainprize, Steve (1996). Elective Affinities in the Engineering of Social Control:

The Evolution of Electronic Monitoring. *Electronic Journal of Sociology*, 2(2), 26. 26.08.2009 tarihinde <http://www.sociology.org/content/vol002.002/mainprize.html> adresinden erişildi.

Marklund, Fredrik ve Holmberg, Stina (2009). Effects of Early Release from Prison Using Electronic

Tagging in Sweden. *Journal of Experimental Criminology*, 5, 41-61.

Michigan Department of Corrections (2008). *Policy Directive: Lifetime Electronic Monitoring Of Sex Offenders*. 26.08.2009 tarihinde

http://www.mich.gov/documents/corrections/06_03_105_340560_7.pdf adresinden erişildi.

- Nagin, Daniel S.; Cullen, Francis T. ve Jonson Cheryl Lero (2009). Imprisonment and Reoffending. *Crime and Justice*, 38, 115-200.
- National Law Enforcement and Corrections Technology Center (1999). Keeping Track of Electronic Monitoring. *National Law Enforcement and Corrections Technology Center Bulletin*, National Institute of Justice United States. 26.08.2009 tarihinde <http://www.justnet.org/pdffiles/Elec-Monit.pdf> adresinden erişildi.
- Padgett, Kathy, G., Bales, William, D. ve Blomberg, Thomas, G. (2006). Under Surveillance: An Empirical Test of The Effectiveness and Consequences of Electronic Monitoring, *Criminology and Public Policy*, 5(1), 61–91.
- Payne, Brian K. ve Gainey, Randy R. (2004). The Electronic Monitoring of Offenders Released from Jail or Prison: Safety, Control, and Comparisons to the Incarceration Experience. *The Prison Journal*, 84, 413-435.
- Pinto, Susana ve Nellis, Mike (2011). 7th European Electronic Monitoring Conference Survey of Electronic Monitoring Analysis of Questionnaires, 7th European Electronic Monitoring Conference, 5-7 May 2011, Portugal, 05.06.2012 tarihinde http://www.cepprobation.org/uploaded_files/EM2011_Conference_Analysis-of-EM-Questionnaires.pdf adresinden erişildi.
- Renzema, Marc ve Mayo-Wilson, Evan. (2005). Can Electronic Monitoring Reduce Crime for Moderate to High-Risk Offenders? *Journal of Experimental Criminology*, 1, 215-237.
- Rubin, Bryan. (1990). Offender Attitudes Toward Home Arrest. *Journal of Offender Monitoring*, 3, 10-11.
- Verhoeff, Jan (2007). *Integration of Electronics within Probation Supervision in the Netherlands*. The CEP Conference "Electronic Monitoring: Ethics, Politics and Practice", 10-12 May 2007, The Netherlands. 06.06.2012 tarihinde http://www.cepprobation.org/uploaded_files/pres%20EM%202007%20verhoeff.pdf adresinden erişildi.

Wennerberg, Inka ve Pinto, Susana (2009). *6th European Electronic Monitoring Conference: Analysis of Questionnaires*, The 6th CEP Electronic Monitoring Conference, 7-9 May 2009, The Netherlands. 26.08.2009 tarihinde http://www.cepprobation.org/uploaded_files/EM2009%20Questionnaire%20summary.pdf adresinden erişildi.

Whitfield, Dick (2001). *The Magic Bracelet: Technology and Offender Supervision*. United Kingdom: Waterside Press.